

Juliana Rampich-Hamariová

Poklad v Novém zákoně

Diplomová práce Juliany Rampich-Hamariové byla předložena na katedře Nového zákona v oboru Evangelická teologie v dubnu 2015.

Forma a úroveň zpracování

Práce má všechny požadované náležitosti. Formální úprava v hlavních bodech odpovídá požadavkům, jež jsou na písemné kvalifikační práce kladeny.

Práce má 54 (po odečtení stránek s titulem, deklarací, obsahem a bibliografií: 46) stran s řádkováním 1. Dále obsahuje 72 poznámek pod čarou. Bibliografie obsahuje 27 položek. Bibliografické odkazy jsou vhodně zkrácené (Příjmení, evt. zkrácený název, strana) a jednoznačné. Zdá se však, že nejsou provedeny důsledně, např. na str. 17 či 28 nalezneme odkazy na publikace, která v závěrečné bibliografii chybí (Mrázek, Bultmann, Hodge), a na str. 43 jsou uvedeny názory čtyř vykladačů, kteří nejsou ani v poznámce pod čarou, ani v bibliografii (Schlatter, Bultmann, Hirsch, Jeremias).

Skutečnost, že autorka z cizích jazyků zřejmě *pracuje pouze s angličtinou*, by sama o sobě nebyla na závadu, pokud by tím nebyl nepříznivě ovlivněn její vlastní způsob vyjadřování. Výpisky z anglických komentářů patrně neprošly korekturou z hlediska české syntaxe a stylistiky a někdy i pravopisu (jak je zjevné z časté absence čárky za vloženou větou, nebo z hrubky na str. 19, v pozn. 28). Za všechny podivnosti stačí jedna doslovná ukázka: "Pevná síla, která podporuje víru komunity, je to čím je "pevnost". Slovo "vás" (*hýmón*) před "kázeň" ukazuje, že jde o správné fungování komunity a "pevnost" následuje "vírou v Krista", abychom došli rozklíčování." (32)

Použití *transkripce řeckých slov* je obecně přípustné, nejedná-li se o práci vysloveně filologického rázu a nejsou-li řecká slova v abecedě bezpodmínečně nutná pro pochopení výkladu, např. u speciálních textově-kritických otázek. Předložená práce je v tomto ohledu hraničním případem – v metodickém úvodu se sice hlásí k principu textové kritiky, když slibuje exegezi jednotlivých oddílů "za použití jazykového rozboru, textové analýzy a dostupných ... komentářů" (7), ve skutečnosti však řecká slova v linii výkladu nehrají tak významnou roli, že by bylo nutno na transkripci trvat. Jsou ovšem místa, kde je důležité, aby řecké slovo zaznělo v původní podobě, např. správný postřeh, že "Věčný život zde pravděpodobně znamená nikoli nekončící život, ale život ve věku, který teprve přijde, dle toho, že *aiónion* vychází z *aión* (věk)." (19), tj. místa, na nichž autorka správně upozorňuje na příbuznost některých řeckých slov, ani ta však nutně nevyžadují užívání abecedy.

Na okraj je třeba poznamenat, že transkripční systém by měl být důsledný a promyšlený, jinak se těžko vyvarovat chyb - srv. *téleios* 19, *neanískos* 19, *panourgia* 28 – *stereúma* 32, *pantés* 31.46, *hygiainontōn lógon* 33, *parathéken* 33 – *paratheké* 35, *charismatos edóthé* 35, *ololyzontés* 37, *kefale* 41, *soma* 41. (Poznámky k častějším chybám: Čárku, která v řeckém textu znamená akcent, nelze mechanicky přenášet do české transkripce, kde ji potom čtenář nesprávně interpretuje jako označení dlouhého vokálu. Označení délky vodorovnou čárkou, např. ve slově *hygiainontōn*, autorka patrně mechanicky převzala z anglických komentářů.)

Z hlediska typografického je třeba poznamenat, že *způsob prezentace různocnění* by měl být promyšlenější. Vkládání variant přímo do hlavního textu a stejným typem písma (polotučně) je nepřehledné. Zvláště když se tak mísí jak varianty, tak i příslušná řecká slova, jejich prameny, a dokonce i gramatické poznámky a další informace, včetně ad hoc vymyšlených a nestandardních zkratk (příklad na str. 9).

Co se týče textové kritiky, autorka nesporně věnovala velké úsilí tomu, aby zohlednila příslušné *textové varianty*, vztahující se k hlavnímu tématu práce (k motivu pokladu). To se jí ovšem ne vždycky podařilo.

V náhodně vybraném vzorku pasáží (1.1. - 1.9.2. - 3.), jejichž text v NA²⁷ jsme si vzali k ruce, jsme shledali zvláštní nerovnováhu. (1) V první, krátké pasáži Mt 2,9b-12 autorka uvádí všechny tři varianty, z nichž ovšem jen jedna (a to ještě nepřímo) souvisí s motivem pokladu, tj. s motivem spatření/nalezení dítěte/pokladu (mudrci uviděli/našli dítě). – (2) V textově náročnější pasáži Mt 25,14-30 jsme napočítali odhadem přes dvacet variant, autorka se však nevěnuje *žádné* z nich, i když přinejmenším některé by ve výkladu pasáže – vzhledem k motivu pokladu – chybět neměly. (Za všechny varianty uveďme dvě: (a) Umístění adverbia *eutheós* na pomezí veršů 15/16 podstatně mění rytmus vyprávění; není zřejmé, zda pán odcestoval *hned* po vydání pokynu, nebo zda se první služebník *hned* po pánově odjezdu pustil do podnikání. (b) Ve verši 28 většinové čtení uvádí, že jedna hřivna nezdárného služebníka bude předána tomu, kdo má hřiven deset; rkp. D však uvádí překvapivé různocnění "... tomu, kdo má hřiven pět" - Přinejmenším v prvním případě (a) je souvislost různocnění s tématem pokladu evidentní, protože důrazem na *včasné* jednání prvního služebníka se v základním textu vyzdvihuje význam času a využití příležitosti při zacházení s hřivnami [téměř by se chtělo říci "čas jsou peníze"!].) – (3) V třetí pasáži Jn 12,1-8 nalézáme v NA²⁷ odhadem třináct různocnění, autorka však nezmiňuje ani jedinou z nich. (Teprve při velmi pozorném čtení zjistíme, že autorka věděla o textových variantách ve verši 7 a dokonce k nim i chvályhodně dohledala dva novodobé výklady, viz na str. 43 o Schlatterovi a Bultmannovi.) – Vzhledem k tomu, že perikopa byla zvolena (jak autorka říká v Úvodu) kvůli tématu "vonné masti", náhradou za chybějící slovo "poklad" u Jana, bylo namísto zmínit přinejmenším různocnění ve verši Jn 12,3 (absenci slova *nardú*), a samozřejmě také různocnění ve verši 5 ("za tři sta / dvě stě denárů" - při tomto různocnění by se totiž oslabil exegetická souvislost se Zach 11,12-13, na kterou autorka správně upozorňuje, viz str. 43). Třetím různocněním, jež při výkladu pasáže Jn 12,1-8 rozhodně nemělo být opomenuto, je absence celého verše 8 "chudé máte vždycky..." v některých pramenech.

Poznámka k pravopisu antických jmen. Neobvyklé, a někdy přímo chybné tvary osobních jmen prozrazují, že autorka se nechávala příliš ovlivnit svými předlohami (zpravidla anglickými) a nekonfrontovala je s českým pravopisem (srv. "Simon Bar Kosiba" namísto běžného počestšlého tvaru "Šimon bar Kochba", str. 9, pozn. 1). Je ovšem nutno přiznat, že zejména v případě hebrejských a řeckých jmen leckdy tápou i renomovaná česká nakladatelství, proto je třeba držet se některé důvěryhodné příručky (např. lze kombinovat *ČEP* pro jména biblická a *Slovník antické kultury* z nakl. Svoboda, 1974, pro jména ostatní - ale jistě jsou možná i jiná řešení, jen je vždy nutné zvoleného řešení se pak důsledně držet.)

Obsahové hodnocení

Na celé práci je sympatické, že se autorka pokusila o důsledně konkordantní přístup a pojednání všech výskytů slova "poklad" v textu Nového zákona. Bohužel se omezila jen na podstatné slovo *thésaurós* a ponechala stranou odvozené slovesné tvary (*apo-*)*thésaurizó*, čímž ze spektra výkladu vypadla mj. důležitá perikopa o boháči, který si chtěl "uložit bohatství" do stodol (Lk 12,13-21); tato je sice zmíněna ve shrnující kapitole (45), ale zasloužila by si vlastní analýzu. Stejná poznámka platí o perikopě "Těm, kteří jsou bohatí v tomto věku..." (1Tm 6,17-20, viz zejm. 19 *apothésaurizontas*), která v práci nedostala vlastní prostor (byť je zmíněna okrajově v rámci výkladu příbuzné perikopy 2Tm 1,6-14, viz str. 35).

Na druhé straně je třeba kvitovat, že se autorka nenechala omezit jediným slovem *thesauros* a správně si uvědomila, že do práce věcně i formálně patří zejména Ježíšovo podobenství o "hřivnách" (Mt 25,15 *talanta*), Pavlův výklad o "svěřeném majetku" (2Tm 1,12 *parathéké*) nebo Jakubův výpad proti těm, kdo budou hořkovat kvůli ztrátě svého "bohatství" (Jk 5,2 *plútos*) (ohledně dalších možných perikop viz níže "Otázky k rozpravě").

Výrazným kladem práce je *odvaha k vlastnímu překládání* – tuto skutečnost bylo ovšem třeba v metodickém úvodu alespoň zmínit, a stejně tak bylo vhodné předem (nejen na jednotlivých místech) nahlásit, které české překlady autorka používala - ať již souhlasně či nesouhlasně. Smyslem posudku není podrobná diskuse o jednotlivých překladových možnostech ani o výsledném překladu, stačí obecná poznámka a jeden příklad: Ve snaze o doslovný překlad autorka nejednou užila zpodstatnělý slovesný tvar tam, kde ČEP komplikovanou řeckou stavbu plným právem zpřehledňuje. Příklad na str. 27 - překlad pasáže 2K 4,1-7: "Proto, majíc svěřenu tuto službu..." - srv. ČEP "A proto, když nám byla z Božího slitování svěřena tato služba...". V důsledku této - původně jistě dobře míněné - snahy autorka často tápe a navíc se dopouští i dalších chyb (zde použila nesprávný tvar přechodníku a také zcela opomenula přeložit řecká slova *kathós éleéthémen*).

Exegeze vybraných oddílů splňuje účel práce - autorka se soustředila na význam pojmu "poklad" a dospěla k vlastním závěrům ohledně klasifikace jednotlivých výskytů. Jako jednoznačné pozitivum je třeba vyzdvihnout, že se soustředí na *kontext* pojmu v příslušné pasáži, slovy autorky na "sémiotické, kontextové okruhy užití slova". Tyto okruhy přehledně charakterizuje ve shrnující 4. kapitole v oddílech "kontrast k Boží věci", "sociální závazek", "opravdové bohatství", "moc bezmocných", "skrytý v poli", "práce s pokladem", "pozemská vzácnost", "vítězství života". Poté autorka těchto osm okruhů ještě dále přeskupuje do tří "modelů, které charakterizují roli "pokladu" v NZ z pohledu materie, alegorie a symbolismu" (51).

V závěru práce autorka formuluje "jednotící prvek" probíraných výskytů jako "*nesamozřejmou cennost, kterou je nutné vášnivě přijmout a racionálně předávat*", a vzápětí skromně - a právě tím sympaticky - poznamenává, že "*jedině poklad, který se nenašel, se může stát tou pravou pointou*" (obě zvýraznění J.D.). Paradoxnost obou formulací je třeba vnímat jako zvláštní přínos této práce, neboť čtenáře láká k dalšímu zamyšlení – což autorka nepochybně chtěla a také se jí to podařilo.

Otázky k rozpravě

Konkordanční přehled všech nz. výskytů slova "poklad" prozrazuje, že v textu práce chybí odkaz na Mk 10,21 a Lk 18,22. Jedná se o Ježíšův výrok "...a budeš mít poklad v nebi", který ovšem v práci nechybí, je však probírán jen při výkladu jedné ze tří synoptických perikop, tj. Matoušovy (19,16-22). Smysl výroku je jistě ve všech třech perikopách stejný, avšak platí to i z hlediska kontextu? Není jistá nedůslednost v tom, že zde Mk ani Lk nejsou zmíněni, zatímco při výkladu perikopy o pomazání v Betanii se autorka podrobně věnuje všem čtyřem evangelijním verzím?

Další drobná poznámka se týká rozvrhu práce. Perikopa ze Skutků apoštolských je v práci přiřazena k několika výskytům z epištol, tedy do kapitoly 2; vzhledem k Lukášovu autorství by však spíše patřila k perikopám ze synoptických evangelií, tedy do kapitoly 1.

Ve snaze o úplnost autorka nahradila absenci slova "poklad" v Janově evangeliu pojednáním o "vonné masti", tj. výkladem perikopy Jn 12,1-8. Tímto řešením však takřikajíc "otevřela Pandořinu skříňku", tj. provokuje čtenáře k dalším otázkám – zda by se o tématu nemohlo uvažovat i u dalších nz. perikop, kde sice chybí slovo "poklad", ale téma majetku je nesporně přítomné - například ve vyprávění o společném hospodaření v první církvi (Sk 2,44-46), nebo

ve výzvě ke sbírce pro jeruzalémský sbor (1K 2,16 - použito i sloveso *thésaurizein*), nebo na řadě míst s tématem almužny. Kromě toho, pokud bychom chtěli téma probírat skutečně ve všech okruzích novozákonních spisů, nelze vynechat materiál apokalyptický, např. téma přísahy při chrámovém zlatu či desátků v tzv. malé apokalypse (Mt 23,16-24) nebo téma hospodářského úpadku impéria (Zj 18,11-19).

Závěr

Přes vyslovené výhrady lze konstatovat, že práce splnila svůj hlavní účel. Doporučuji práci k obhajobě a předběžně navrhuji klasifikaci C "dobře".

Praha, 3.6.2015

Mgr. Jan Dus, Th.D.